

รายวิชาสังคมศึกษา

รหัสวิชา สด๕๑๐๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เรื่อง เรียนรู้ธรรมชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ครูผู้สอน ครูนจรักษ์ สุขเจริญ

ครูสุกฤณา นกเทียน

เรียนรู้ธรรมชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. สามารถอธิบายลักษณะของภูมิลักษณะกับภูมิสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. วิเคราะห์ลักษณะของภูมิลักษณะที่มีผลต่อภูมิสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓. เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาภูมิลักษณะกับภูมิสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

<https://www.checkinchill.com/>

คำถามชวนคิด

จากภาพ

นักเรียนคิดว่าเป็นสถานที่สำคัญของภาคใด

คำตอบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำถามชวนคิด

นักเรียนคนใดอาศัยอยู่ หรือเคย
เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดที่อยู่ใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบ้าง
ลองยกมือตอบในชั้นเรียน

คำถามชวนคิด

นักเรียนรู้จักสถานที่สำคัญหรือ
สถานที่ท่องเที่ยวของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใดบ้าง

คำตอบ

ปราสาทหินพนมรุ้ง ทะเลบัวแดง

อุทยานแห่งชาติภูเวียง

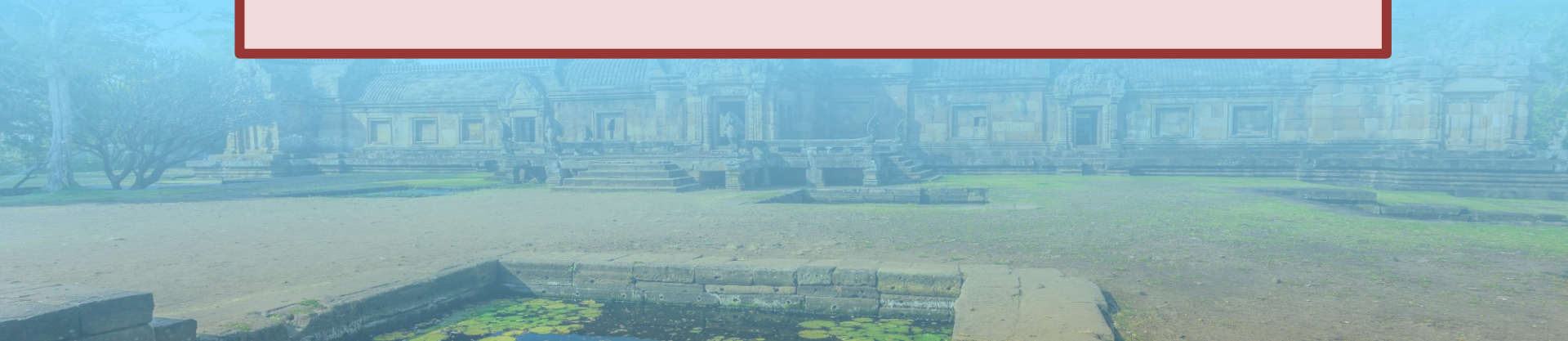

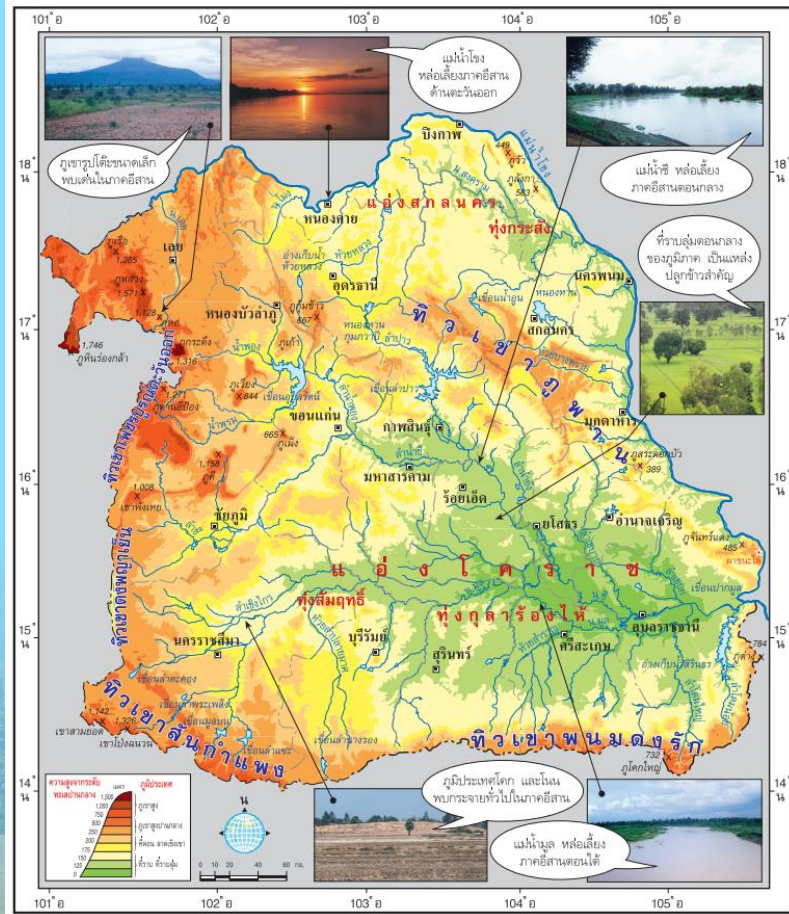
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ของประเทศไทย

ประกอบไปด้วย ๒๐ จังหวัด ได้แก่
กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม
นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม
มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย
ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย
หนองบัวลำภู อ่างนาจเจริญ อุตรธานี
อุบลราชธานี และบึงกาฬ

ภูมิลักษณะของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๑ ทิวเขาและภูเขา

ทิวเขาเพชรบูรณ์ตะวันออก

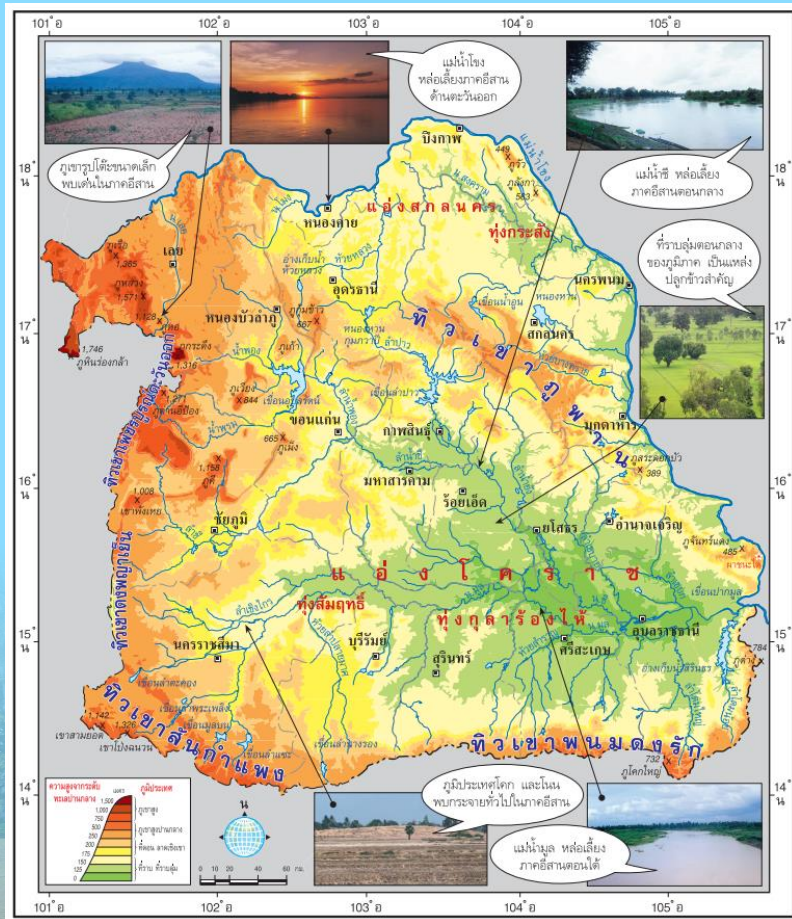
ทิวเขาตงพญาเย็น

ทิวเขาสันกำแพง

ทิวเขาพนมดงรัก แนวเขา

ทั้งหมดวางตัวเป็นขอบสูงทาง

ตะวันตกและทางใต้ของภูมิภาค

และมีทิวเขาภูพานอยู่ทาง
ตะวันออกเฉียงเหนือ

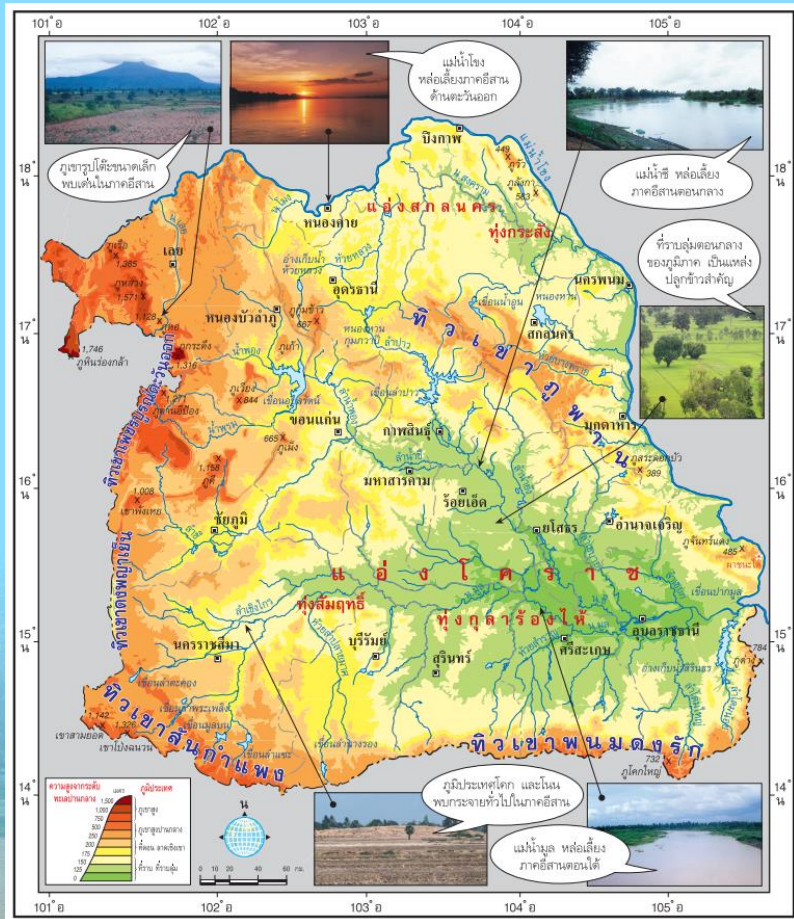
<http://park.dnp.go.th/visitor/scenicshow.php?id=897>

ภูเขารูปโต๊ะ

คือ ลักษณะของยอดเขา
แบนราบ บางครั้งเรียกว่า
ภูเขายอดราบหรือ
ภูเขายอดป้าน

ด้านบนมักมีที่ราบขนาดใหญ่
เช่น ภูกระดึง ภูหลวง ภูเขี้ยว
ภูเรือ เป็นภูเขาที่มี
ลักษณะเด่นและเป็น
ลักษณะเฉพาะของภูเขา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภูเขารูปอีโต้

คือ ลักษณะภูเขาที่มีไหล่เขา
สูงชัน ส่วนสันด้านหนึ่งลาดเอียง
และยาว เช่น ทิวเขาตองพญาเย็น
ทิวเขาพนมดงรัก
ทิวเขาสันกำแพง ทิวเขาภูพาน
เป็นลักษณะภูเขาที่พบมากที่สุด
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

<https://www.chillpainai.com/scoop/6190/>

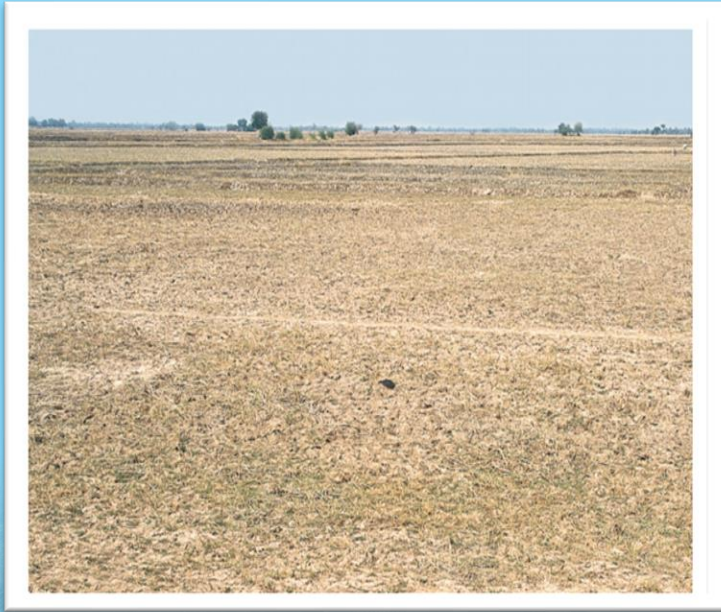
บริเวณภูเขารูปไต้ะและภูเขารูป
อีโต้ ส่วนใหญ่เป็นเขตอุทยาน
แห่งชาติ ความสูงของภูเขาทำให้
มีอากาศหนาวเย็น มีพืชพรรณ
ธรรมชาติเป็นป่าสน

ภูมิประเทศที่ดอน อำเภอขามสะแกแสง
จังหวัดนครราชสีมา

๑.๒ ที่ดอน

เป็นภูมิประเทศที่ต่อเนื่องมาจาก
ภูเขา มีลักษณะเป็น โคก โนน เนิน
ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด
เป็นภูมิประเทศที่มีความต่างระดับ
น้อยและมีความลาดชันไม่มาก

ภูมิประเทศที่ราบ (ทุ่งกุลาร้องไห้ ระหว่างอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และอำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด)

๑.๓ ที่ราบ

ที่ราบขนาดใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำ
สำคัญ เช่น ทุ่งกระสัง ในแอ่ง
สกลนคร ทุ่งกุลาร้องไห้ ทุ่งสัมฤทธิ์
ในแอ่งโคราช มีที่ราบขนาดเล็ก
แทรกสลับอยู่ระหว่างโคก โนน เนิน

ภูมิอากาศ

ตอนบนของภาคมีอากาศเย็น และ
แห้งแล้ง ตอนกลางของภาคมี
อากาศร้อน ฝนตกน้อย ส่วนด้าน
ตะวันออกของภาค มีฝนตกชุก

๓. ทรัพยากรธรรมชาติ

<https://hmong.in.th/wiki/Shale>

แร่ ในภาคนี้ประมาณร้อยละ ๙๕
เป็นหินทรายซึ่งใช้ในการก่อสร้างและ
แกะสลัก รองลงมาเป็นหินทรายแป้ง
หินดินดาน และหินกรวดมน
แร่สำคัญที่แทรกในชั้นหินทรายได้แก่
แร่เกลือ เกลือหิน

ดิน มาจากวัตถุต้นกำเนิดที่เป็น
หินทราย หินทรายแป้ง
และหินดินดาน
ทำให้เนื้อดินส่วนใหญ่เป็น
ดินทราย

<https://www.prachachat.net/economy/news-475348>

รวมถึงธาตุอาหารในดินน้อย
จึงทำให้ดินของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เป็น ดินจืด
ดังนั้น การเพาะปลูกพืชต่าง ๆ
จึงต้องมีการใส่ปุ๋ย

https://www.matichon.co.th/foreign/news_2575665

แหล่งน้ำ มีแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่
แม่น้ำโขง แม่น้ำชี แม่น้ำมูล
แม่น้ำสงคราม

เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

เขื่อนจุฬาภรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

เขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์

เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา

http://119.46.166.126/self_all/selfaccess10/m4/biology4_1_1/Biology_1/more_4/item1_19.php

๔. พืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่า
พืชพรรณธรรมชาติ เช่น ป่าสนเขา
ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง

<https://travel.mthai.com/blog/87210.html>

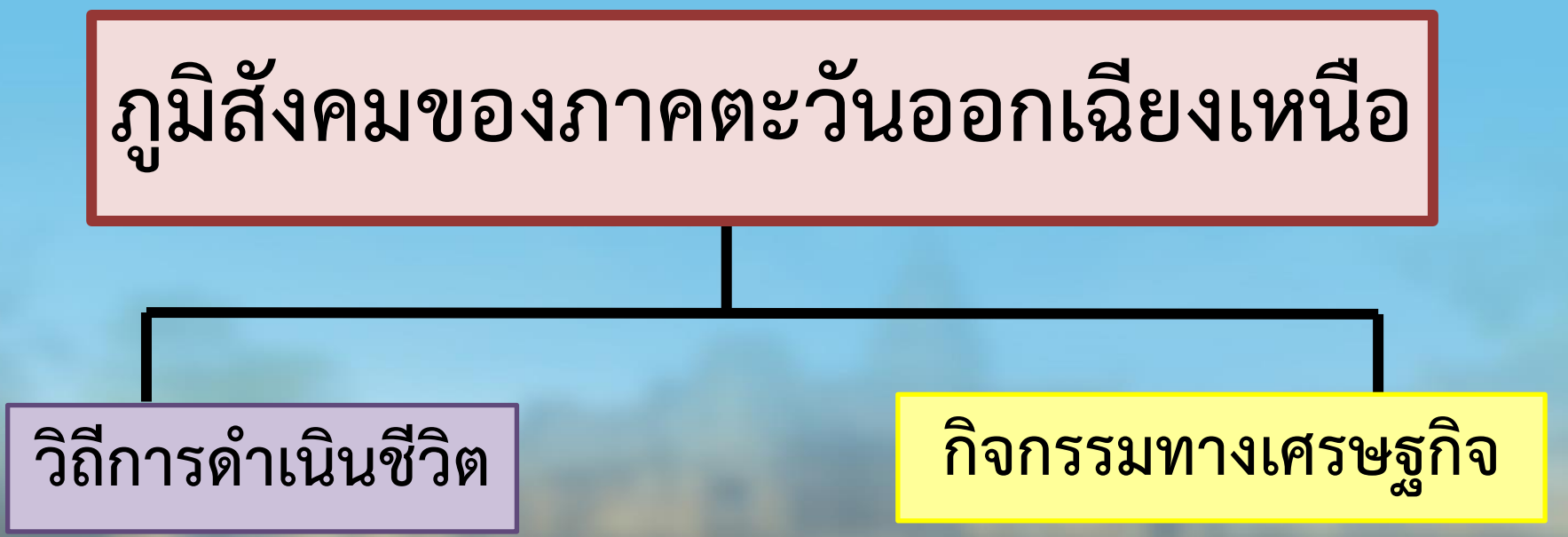
มีอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่า เช่น อุทยานแห่งชาติ
ภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูเรือ
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว

ภูมิสังคมของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภูมิสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ


```
graph TD; A[ภูมิสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ] --> B[วิถีการดำเนินชีวิต]; A --> C[กิจกรรมทางเศรษฐกิจ];
```

วิถีการดำเนินชีวิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

วิถีการดำเนินชีวิต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการอาศัยอยู่กันเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้านกระจายอยู่ในพื้นที่ ดอน โคก โนน เนิน และที่ราบตามแนวเส้นทางคมนาคม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีช่วงแห้งแล้งยาวนาน ทำให้เกิดประเพณีขอฝน เช่น บุญบั้งไฟ
แห่นางแมว

วิถีการดำเนินชีวิต

ส่วนด้านวัฒนธรรม การรับประทานอาหาร ส่วนใหญ่นิยม
บริโภคข้าวเหนียว และพืชผักในท้องถิ่น มีปลาร้าซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการถนอมอาหาร

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

```
graph TD; A[กิจกรรมทางเศรษฐกิจ] --> B[เกษตรกรรม]; A --> C[อุตสาหกรรม]; A --> D[การค้าและบริการ];
```

เกษตรกรรม

อุตสาหกรรม

การค้าและบริการ

เกษตรกรรม

มีการปลูกพืชไร่ และทำการปศุสัตว์ เช่น

อ้อย

แคนตาลูป

ฟักทอง

การเลี้ยงโคขุน

การประมงในลำน้ำโขง

อุตสาหกรรม

เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล
จากอ้อย อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง
อุตสาหกรรมครีวรีออน เช่น
ทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย

ผ้าไหมแพรวา อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

การค้าและบริการ

มีการค้าขายในภูมิภาคและส่งออกสินค้าไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา ไปจนถึงเวียดนาม

มี ด้านการค้าที่สำคัญ
ด้านหนองคาย - เวียงจันทน์(ท่าเตือ)
ด้านนครพนม - ท่าแขก
ด้านมุกดาหาร - สุวรรณเขต

มีสถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ จังหวัดอุบลราชธานี
พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสลับกับเนินเขา
บริเวณแก่งตะนะมีแม่น้ำไหลเชี่ยวและลึก
อีกทั้งยังมีถ้ำใต้น้ำและน้ำตกหลายแห่ง

ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์
เป็นปราสาทหินที่สร้างจากหินทราย
เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโคตรสร้าง
ทางธรณีเป็นหินทราย

ทะเลบัวแดง หนองหาน จังหวัดอุดรธานี
เป็นทะเลสาบน้ำจืดที่มีความอุดมสมบูรณ์
ของระบบนิเวศ

อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

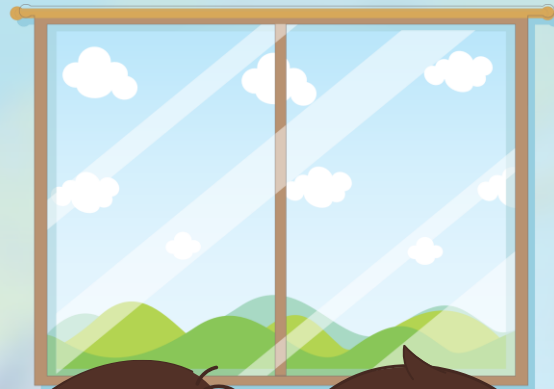
สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี
เป็นภูมิประเทศ
แก่งหินที่เกิดจากการกัดเซาะของแม่น้ำ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

ชั้นปฏิบัติ

คำชี้แจง : ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๔
เรื่อง เรียนรู้รัฐธรรมนูญชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

ให้นักเรียนทำใบงานที่ ๔
เรื่อง เรียนรู้ธรรมชาติภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจงครูปลายทาง

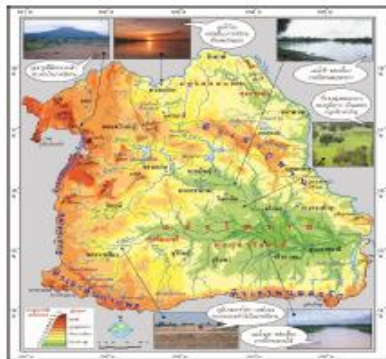
๑. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๔
เรื่อง เรียนรู้ธรรมชาติภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. ครูเดินดูและให้ความช่วยเหลือตาม
ความเหมาะสม

(ตอนที่ ๑)

- แผนที่ดังกล่าวคือแผนที่อะไร

..... • ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกี่จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดใดบ้าง

ใบงานที่ ๔

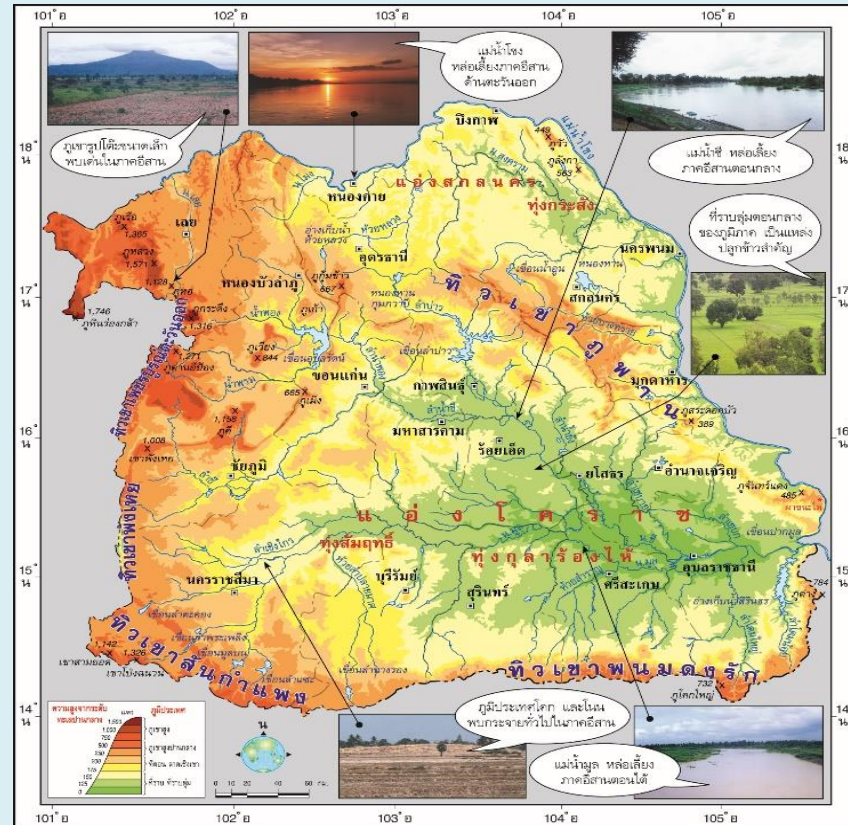
คำชี้แจง : นักเรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดลงในแผนภาพความคิด ดังตัวอย่าง
(ตอนที่ ๒)

วิถีการดำเนินชีวิต
ของประชากรในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

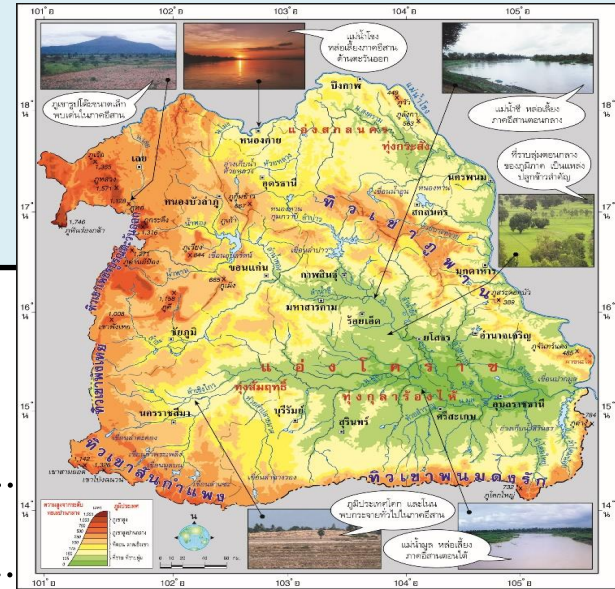
Blank area for drawing or writing, containing horizontal dashed lines.

ใบงานที่ ๔

- แผนที่ดังกล่าวคือแผนที่อะไร

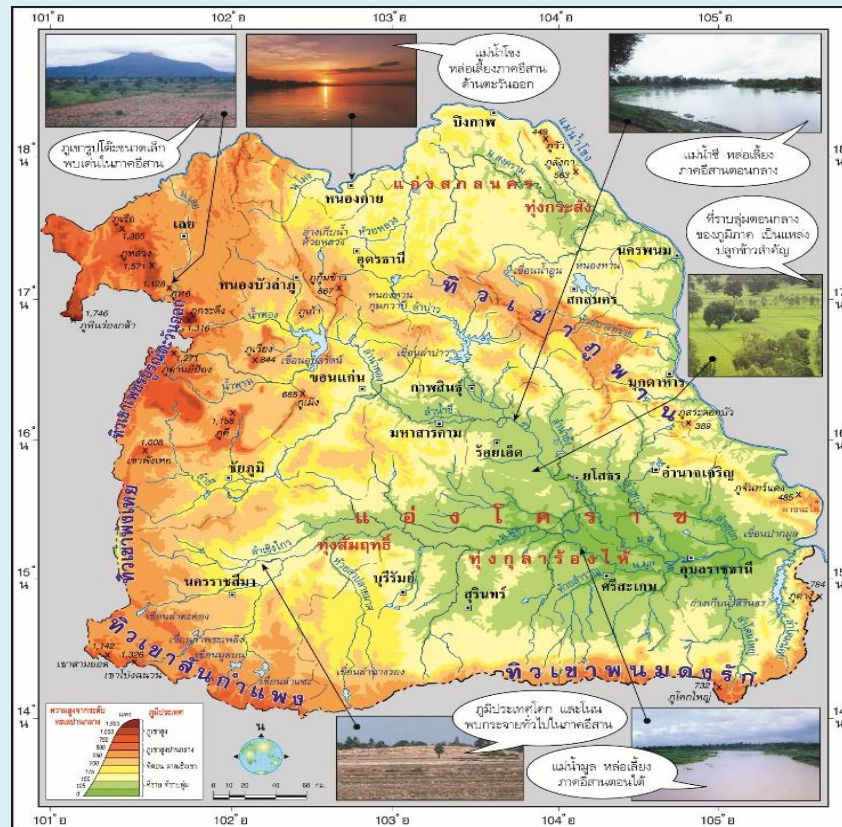
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกี่จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดใดบ้าง

วิถีการดำเนินชีวิต
ของประชากรใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

.....

.....

.....

- แผนที่ตั้งกล่าวคือแผนที่อะไร

.....แผนที่ภูมิประเทศภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกี่จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดใดบ้าง

.....มี ๒๐ จังหวัด ได้แก่ เลย หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู ขอนแก่น
สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ
อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ และบึงกาฬ.....

วิถีการดำเนินชีวิต
ของประชากรในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

- ๑) ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่รวมกันเป็นชุมชน
- ๒) มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการขอฝนเนื่องจากมีช่วงแห้งแล้งยาวนาน
- ๓) เป็นหมู่บ้านกระจายอยู่ในพื้นที่ดอน โคก โนน เนิน และที่ราบตามแนวเส้นทางคมนาคม

สรุปบทเรียน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ลักษณะภูมิประเทศ
ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ดอน เป็นแอ่งลาดเอียงไปทางตะวันออก
เฉียงใต้ และมีทิวเขาล้อมอยู่โดยรอบ สภาพภูมิอากาศส่วนใหญ่
จึงแห้งแล้ง โดยมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในด้านต่าง ๆ
เช่น การทำนา การเพาะปลูกพืชไร่ การปศุสัตว์ การประมง
และเป็นเส้นทางติดต่อค้าขายและขนส่งสินค้ากับประเทศรอบข้าง
ทั้งลาว กัมพูชา เวียดนาม

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง เรียนรู้ธรรมชาติภาคตะวันตก

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๕

เรื่อง เรียนรู้ธรรมชาติภาคตะวันตก

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

